

energie samen

De energietransitie, dat zijn wij!

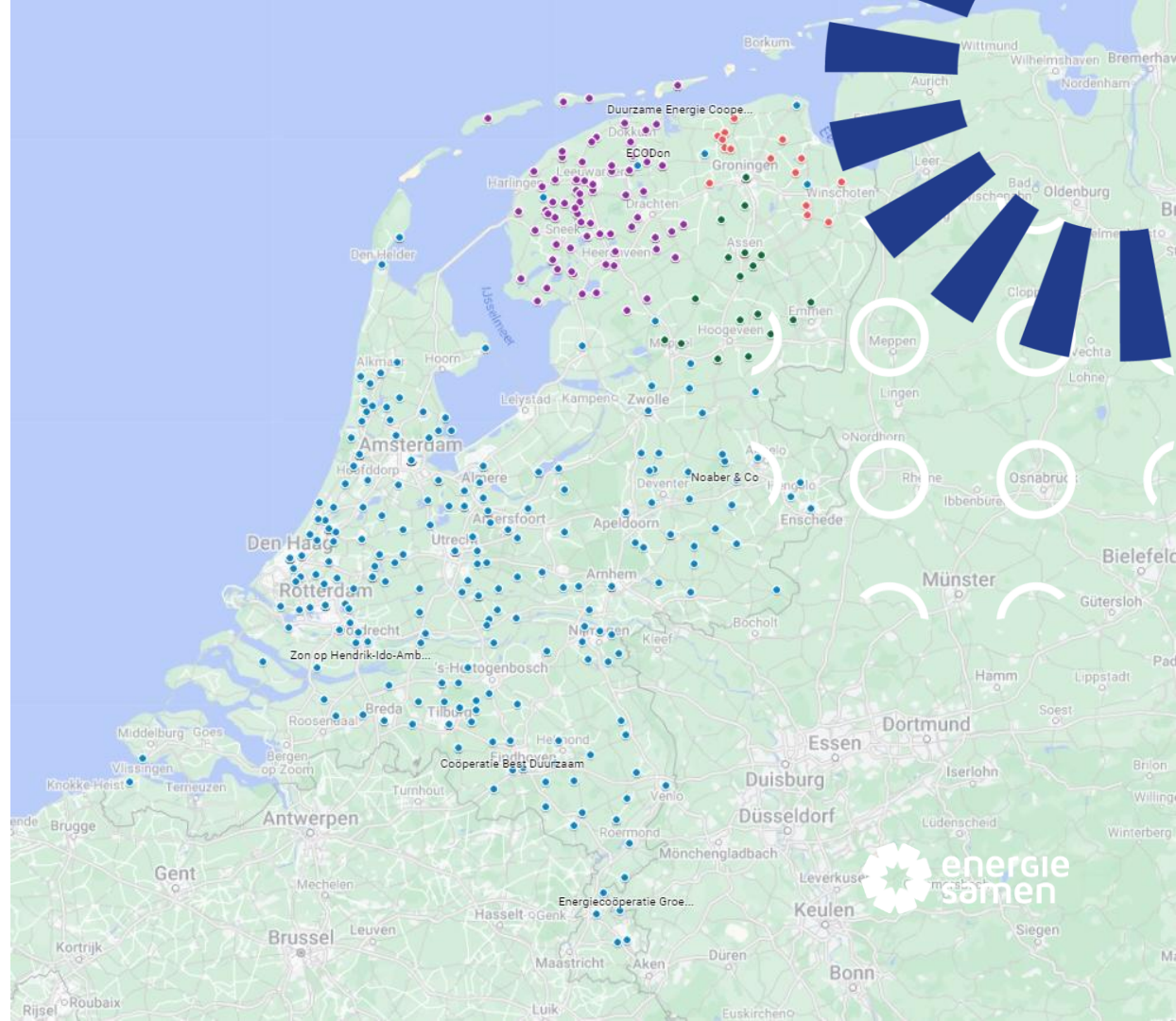
PWB Amsterdam, werksessie 2

Gerwin Verschuur

1 juli 2025

Energie Samen

- Brancheorganisatie van energiecoöperaties
- Vertegenwoordigt via 400+ leden grootste deel coöperatieve opwek in Nederland

Vraagstuk

Op welke manier kan het Publieke Warmtebedrijf Amsterdam (in voorbereiding) gaan samenwerken met bewonerscollectieven?

- Welke scenario's zijn hierin denkbaar?
- Hebben warmtegemeenschappen (100% zelfstandig) iets nodig van PWB en gemeente?
- Wat zijn belangen van warmtegemeenschappen?
- Wat zijn mogelijke besturingsmodellen?

Rationale voor participatie van bewoners

Draagvlak

Woningeigenaren beslissen wat er achter hun voordeur gebeurt, en accepteren een aanbod voor aansluiting op een warmtenet wel of niet. Draagvlak vraagt een proces van ‘bouwen aan vertrouwen’

Kwaliteit

Als bewoners actief betrokken zijn komt er een beter plan en betere uitvoering

Democratische legitimiteit

Dwang van de overheid werkt vertragend want schept weerstand. Een buurtorganisatie met mandaat van bewoners kan als partner van de gemeente de legitimiteit van een aanbod aan bewoners vergroten

Bouwen aan vertrouwen

In een coöperatief buurtproces worden bewoners eerst betrokken bij het doel, de wijze waarop ze daar invloed op hebben, en de noodzakelijke investering. Het buurtproces maakt bewoners eerst deelnemer in de warmtetransitie. Daaruit volgt de rol als afnemer!

1. Doelrelatie, gezamenlijk streven
2. Zeggenschapsrelatie, zeggenschap en stemrecht
3. Investeringsrelatie, mede-eigenaar van de assets
4. Transactierelatie, rol als afnemer van warmte

Eigendom en zeggenschap

1. Doelrelatie, gezamenlijk streven
2. Zeggenschapsrelatie, zeggenschap en stemrecht
3. Investeringsrelatie, mede-eigenaar van de assets
4. Transactierelatie, rol als afnemer van warmte

Eigendom

De investeringsrelatie maakt een project financieel mogelijk. Er wordt commitment verkregen op de organisatie en de mensen. Het is een voorwaarde voor blijvende zeggenschap: Wie betaalt bepaalt!

Zeggenschap

De zeggenschapsrelatie maakt mogelijk dat blijvend aan behoeften wordt voldaan. Uiteraard: prijs en kwaliteit van het product, maar mogelijk ook sociale en economische effecten voor de gemeenschap. 'Energie in eigen hand' kan ook een behoefte zijn.

Scenario's

E1-E5: Eigendomsvarianten

- E1. Een publiek warmtebedrijf met een minderheidsdeelname van bewoners (1-49% van de aandelen in eigendom van bewoners)
- E2. Een publiek warmtebedrijf waarbij de bewoners de warmtebron in eigendom hebben, en warmte produceren voor het warmtebedrijf
- E3. Deelname van bewoners in een geothermiebron
- E4. Een warmtegemeenschap met 100% van het eigendom
- E.5 Een warmtegemeenschap met de meerderheid van de aandelen in eigendom, met een gemeente, netbeheerder of marktpartij als minderheidsaandeelhouder

Z1-Z3: Zeggenschapsvarianten zonder eigendom

- Z1. Zeggenschap van bewoners in een publiek warmtebedrijf met een lokale energiecoöperatie
- Z2. Zeggenschap van bewoners in een privaat warmtebedrijf met een klantenraad
- Z3. Zeggenschap van bewoners in een privaat warmtebedrijf met een gebruikersvereniging

E1. Een publiek warmtebedrijf met een minderheidsdeelname van bewoners

E1. Een publiek warmtebedrijf met een minderheidsdeelname van bewoners (1-49% van de aandelen in eigendom van bewoners). Deze variant bestaat nog niet in Nederland. De publieke warmtebedrijven die er zijn hebben geen bewoners als aandeelhouder. Met de WCW in aantocht wordt deze variant mogelijk. Hij wordt o.a. bestudeert in de gemeente Zutphen (Componistenbuurt), Nieuwkoop (Langeraar), Culemborg (spoorzone).

Deze optie is wat mij betreft te makkelijk afgeschoten in sessie 1. Want met een minderheidsbelang krijgen bewoners wel de zekerheid dat ze tafel blijven zitten in de aandeelhoudersvergadering en dat ze toegang hebben tot alle relevante documenten. Ook kan dan in de aandeelhoudersovereenkomst afspraken worden gemaakt over het borgen van belangen van bewoners en op welke onderdelen er blokkerende stemmen zijn.

E2. Een publiek warmtebedrijf waarbij de bewoners de warmtebron in eigendom hebben

E2. Een publiek warmtebedrijf waarbij de bewoners de warmtebron in eigendom hebben, en warmte produceren voor het warmtebedrijf. Deze variant bestaat nog niet in Nederland. In Groningen heeft Grunneger Power deze variant voorgesteld.

Dit is interessant om te verkennen.

E3. Deelname bewoners in een geothermiebron

E3. Deze variant bestaat nog niet in Nederland. In Utrecht is er door partijen een SOK voorbereid voor de ontwikkeling van een geothermiebron waarbij Gaia (40%), EBN (40%), gemeente Utrecht (10%), Eneco Warmte (9%) en Utrechtse energie coöperaties (1%) zouden deelnemen. In het voorjaar van 2025 bleek uit SCAN3 boringen bij de Bilt dat er geen rendabele projecten op Utrecht grondgebied mogelijk zijn. Daarna is de projectvoorbereiding gestopt. Er is wel veel van geleerd over de governance van de samenwerking.

Dit is voor Amsterdam wel interessant om te verkennen omdat er in Amsterdam wel potentieel is voor geothermie.

E4. Warmtegemeenschap met 100% eigendom

E4. Deze variant bestaat in Culemborg en wordt ook in Amsterdam (Wilhelmina Gasthuis Terrein) gerealiseerd.

In dit kader is interessant om te verkennen op welke manier er synergievoordelen te behalen zijn door samenwerking met een PWB. Kunnen kunnen zijn in processtandaardisatie, gezamenlijke inkoop van diensten, kennisuitwisseling en in het delen van transport- en back-up capaciteit om het systeem robuuster te maken.

E5. Warmtegemeenschap met >51% van de aandelen in eigendom, met een gemeente, netbeheerder of marktpartij als minderheidsaandeelhouder <49%

E5. Deze variant bestaat nog niet in Nederland. En het is nog niet zeker dat deze variant in de WCW mogelijk wordt gemaakt (er is een motie aangenomen die het nader onderzoekt). Deze variant wordt uitgewerkt in Den Haag (Vruchtenbuurt), Amsterdam (Watergraafsmeer), Wageningen (Benedenbuurt), Gooise Meren (Muidenberg) en Friese Meren/Fryske Marren (Balk).

MeerEnergie heeft dit in een termsheet met Firan vastgelegd maar die staat door aanpassingen in het wetsvoorstel WCW onder druk.

Z1. Zeggenschap van bewoners in een PWB met een lokale energie coöperatie

Z1. Deze variant bestaat in Groningen, waarbij er een samenwerking is van Warmtestad, de gemeente Groningen en Grunneger Power. Er is een LOI en er wordt een SOK uitgewerkt. In Nieuwkoop wordt deze variant bestudeert als eerste stap, in samenwerking met de gebiedscoöperatie, later mogelijk gevolgd door een variant met eigendom.

Deze variant is uit de eerste sessie gekomen om verder te bestuderen. Die lokale energie coöperatie zou dan de APEC kunnen zijn.

Z2. Zeggenschap van bewoners in een warmtebedrijf met een klantenraad

Z3. Deze variant bestaat bij Warmtebedrijf Ede. Bewoners zitten in de klantenraad op persoonlijke titel en niet als vertegenwoordiger van een achterban. In Amersfoort is deze variant onderzocht door werkgroep de Luiekatten (Luiaard en Kattekampen) en te licht bevonden.

Ik zou deze variant niet adviseren in Amsterdam, want de invloed gaat niet verder dan inspraak, en de transparantie die een klantenraad van een PWB kan vragen is onvoldoende om het enig gezag te geven.

Z3. Zeggenschap van bewoners in een warmtebedrijf met een gebruikersvereniging

Z3. Deze variant bestaat bij Warmtebedrijf Amersfoort en Vereniging Gebruikerscollectief Warmte Amersfoort. Bij deze variant adviseert de vereniging niet alleen maar speelt het ook een rol in de draagvlakontwikkeling voor collectieve warmte.

Alleen als APEC deze rol niet wil of kan spelen zou ik deze variant gaan onderzoeken. Er is dan een nieuwe rechtspersoon nodig.

Belangen en behoeften

Belangen

- Vertrouwen: Warmtevoorziening als ‘nutsvoorziening’ voor de bewoners versus ‘melkkoe voor aandeelhouders’
- Betaalbaar: Sturend op lage tarieven voor de eindgebruiker
- Duurzaam: Gebruik zoveel mogelijk lokale duurzame bronnen
- Leveringszekerheid: Betrouwbare levering van warmte (en eventueel koeling).
- Regie en zeggenschap: Regie op warmtetransitie en invloed om het goedkoper en beter te maken

Behoeften

- Moreel (houding)
- Financieel
- Bestuurlijk
- Politiek
- Fysiek

Behoeften in samenspel met gemeente

Moreel

Erken de waarde

Financieel

Erken als zakelijk partner

Bestuurlijk

Creëer een speelveld
voor ontwikkeling

Politiek

Stel heldere kaders

Fysiek

Bied ruimte
(warmtekavel /
ontheffing)

5 behoeften in samenspel met gemeente

Morele dimensie:
Erken de waarde

Financiële dimensie:
Erken als zakelijk partner

Bestuurlijk dimensie:
Creëer een speelveld

Politiek dimensie:
Stel heldere kaders

Fysieke dimensie:
Bied ruimte

Nummer VN (automatisch)	 Gemeente Amsterdam	College van burgemeester en wethouders
Directie (automatisch)		
Voordracht voor de vergadering van 19 november 2024		
Portefeuille	Duurzaamheid, Energietransitie, Democratisering	
Agendapunt	<automatisch>	
Tekst van openbare besluiten wordt gepubliceerd		
Onderwerp		
Een volwaardige en volwassen positie van energiegemeenschappen in Amsterdam		
Het college van burgemeester en wethouders besluit		
1. Kennis te nemen van het adviesrapport "Naar een volwaardige en volwassen positie van energiegemeenschappen in de energietransitie in Amsterdam", opgesteld in gezamenlijke opdracht van een aantal energiecoöperaties verbonden in de APEC en de gemeente Amsterdam. 2. In te stemmen met het in positie brengen van de energiegemeenschappen en ze een volwassen en volwaardige rol in de energietransitie te geven (conform Europese en Nederlandse wetgeving) naast en met overheid en markt. 3. In te stemmen met het verstrekken van de opdracht om op basis van het adviesrapport de publiek-civiele samenwerking binnen de energietransitie verder uit te werken in een concreet plan en routekaart en dit uiterlijk voor het zomerreces 2025 aan het college voor te leggen. Met daarbij de volgende specifieke aandachtspunten: a) inzichtelijk te maken hoe energiegemeenschappen binnen de uitvoering van de energietransitie een volwaardige plek krijgen, rekening houdend met de verschillende doelen van de energietransitie. En dit op te nemen in de herijking van de koers van de warmtetransitie; b) bij de uitwerking ook invulling te geven aan de wijze waarop ongelijk investeren voor gelijke kansen een plek krijgt; c) uitwerken van de term lokaal eigenaarschap/leidendom ten behoeve van zon, wind en warmte en andere vormen van energieopwekking; d) In het eerste kwartaal van 2025 financieel instrumentarium ontwikkelen waarbij langjarige samenwerking (> 5 jaar) kan worden geborgd. 4. Kennis te nemen van de activiteiten die begin dit jaar zijn gestart, waarmee een praktische invulling wordt gegeven aan de volwaardige en volwassen rol van energiegemeenschappen in de energietransitie.		
Reden spoed: n.v.t.		
Kernboodschap		
Het college heeft besloten dat energiegemeenschappen in Amsterdam een volwaardige en volwassen positie moeten krijgen naast en met markt en overheid. Dit geldt zowel voor wind- en zonne-energie als voor warmte en andere vormen van duurzame opwek. Het college geeft de samenwerking met energiegemeenschappen de komende jaren verder vorm.		

Gemeente Den Haag maakt overstap naar schone energie met bewonersinitiatieven

Om bewonersinitiatieven nog intensiever te ondersteunen presenteert de gemeente de 'Actielijn bewonersinitiatieven warmtenetten'. Hiermee helpt de gemeente bewoners om van ideeën naar haalbare plannen te komen voor kleinschalige warmtenetten. Het extra steuntje in de rug helpt bewonersinitiatieven om hun ideeën te realiseren en de warmtetransitie te versnellen.

Den Haag zet grote stappen richting duurzame energie. Niet alleen de gemeente, maar ook bewoners en ondernemers zijn actief bezig met het verduurzamen van huizen, panden en straten. Op verschillende plekken in de stad werken bewoners aan de overstap naar schone energie. In de bijgewerkte aanpak warmtetransitie, waarin de gemeente haar plannen uitzet, wordt benadrukt dat er meer ondersteuning komt voor lokale initiatieven.

Arjen Kapteijns, wethouder Energietransitie: "Het is mooi om te zien dat onze bewoners samen met hun buurt of straat zelf het initiatief nemen in de energietransitie. Samenwerken aan duurzame oplossingen maakt onze stad niet alleen groener, maar ook veerkrachtiger. We willen hen ondersteunen zodat hun ideeën werkelijkheid worden."

23 oktober 2024

5 behoeften in samenspel met gemeente

Morele dimensie:
Erken de waarde

○ **Financiële dimensie:**
Erken als zakelijk partner

Bestuurlijk dimensie:
Creëer een speelveld

Politiek dimensie:
Stel heldere kaders

Fysieke dimensie:
Bied ruimte

Amsterdam

- Subsidieregeling voor initiatiefase van energie initiatieven
- PAW subsidie Ketelhuis WG, en CAPEX financiering
- Ontwikkeling aan MeerEnergie

Groningen

- PAW subsidie voor Buurtwarmte Noordwest
- Grunneger Power is partner in warmtetransitie (LOI met gemeente en warmtestad)

Utrecht

- Subsidies voor initiatiefase buurtwarmte initiatieven: Oog voor Warmte, Warm Lunetten
- Deelname in SOK ontwikkeling geothermiebron

Den Haag

- Subsidies met de 'Actielijn bewonersinitiatieven warmtenetten'
- Vruchtenbuurt Den Haag

5 behoeften in samenspel met gemeente

Morele dimensie:
Erken de waarde

Financiële dimensie:
Erken als zakelijk partner

 Bestuurlijk dimensie:
Creëer een speelveld

Politiek dimensie:
Stel heldere kaders

Fysieke dimensie:
Bied ruimte

Amsterdam

- Scenario onderzoek Energie Diensten Organisatie (EDO)
- Pilot EDO met 4 warmte-initiatieven
- Formalisering APEC tot koepel coöperatie

Groningen

- Grunneger Power ondersteunt bewoners in aansluitproces
- Klanten van warmtestad krijgen zeggenschap als lid van GP

Den Haag

- Scenario onderzoek naar rol warmte-initiatieven irt een publiek warmtebedrijf
- Juridische, technische en financiële ondersteuning

5 behoeften in samenspel met gemeente

Morele dimensie:
Erken de waarde

Financiële dimensie:
Erken als zakelijk partner

Bestuurlijk dimensie:
Creëer een speelveld

Politiek dimensie:
Stel heldere kaders

Fysieke dimensie:
Bied ruimte

- Opgroeiruimte warmtegemeenschap verankeren in warmteprogramma
- Buurtenergieplan erkennen als basis voor SOK met de gemeente voor de ontwikkelfase
- Aanwijzing warmtebedrijf en toekenning warmtekavel (of ontheffing) op basis van bedrijfsplan warmtegemeenschap

5 behoeften in samenspel met gemeente

Morele dimensie:

Erken de waarde

Financiële dimensie:

Erken als zakelijk partner

Bestuurlijk dimensie:

Creëer een speelveld

Politiek dimensie:
Stel heldere kaders

Fysieke dimensie:

Bied ruimte

Geef energie coöperaties een duidelijke rol in het Warmteprogramma

246636945

Motie: Energiecoöperaties in het Rotterdamse Warmteprogramma

De gemeenteraad van Rotterdam, in vergadering bijeen op 30 mei 2024, ter bespreking van het agendapunt 7.4 'Transitie van aardgas naar stadswarmte'.

Constaterende dat:

- Rotterdam voor de uitdaging staat om in 2050 in totaal 263.000 huishoudens van het gas af te halen;
- Coöperatief gerunde warmtebedrijven kunnen zorgen voor een sociale, betrouwbare en goedkope warmtevoorziening;
- In de Rotterdamse transitievisie warmte 2021 er niks staat over de rol die energiecoöperaties (kunnen) spelen in de Rotterdamse warmtetransitie;
- Met het Klimaatakkoord is afgesproken dat alle gemeenten, waaronder Rotterdam, in 2026 een warmteprogramma moeten hebben opgesteld, waarin uiteengezet wordt welke stappen er de komende 10 jaar gezet worden op weg naar een aardgasvrij Rotterdam;

Overwegende dat:

- In de Tweede Kamer recent een motie is aangenomen waarbij de regering wordt verzocht zorg te dragen dat gemeentes actief de mogelijkheid van een warmtecoöperatie onderzoeken en dit meenemen in het opstellen van een warmteplan;
- Rotterdamse energiecoöperaties aangeven dat ze een duidelijke rol vanuit de gemeente toebedeeld willen krijgen in het Rotterdamse warmteprogramma;
- Het opnemen van een duidelijke rol voor energiecoöperaties in het Rotterdamse warmteprogramma de betaalbaarheid van, en het gevoel van eigenaarschap over de warmtetransitie onder Rotterdammers kan verbeteren;

Verzoekt het college:

- Energiecoöperaties een duidelijke rol te geven in het Rotterdamse Warmteprogramma.
- De gemeenteraad voor het einde van Q2 2025 te informeren over de nodige stappen.
- Gelijktijdig aan de gemeenteraad kenbaar te maken in welke mate het college van plan is om ruimte te geven aan energiecoöperaties binnen de Rotterdamse energiesector.

En gaat over tot de orde van de dag.

Tim kind
Volt Rotterdam

Mina Morkoç
GroenLinks Rotterdam

Ellen Verkoelen
50Plus Rotterdam

Tjalling Vonk
ChristenUnie Rotterdam

GEMEENTERAAD

5 behoeften in samenspel met gemeente

Morele dimensie:

Erken de waarde

Financiële dimensie:

Erken als zakelijk partner

Bestuurlijk dimensie:

Creëer een speelveld

Politiek dimensie:

Stel heldere kaders

Fysieke dimensie:

Bied ruimte

Kernboodschap

Begin bij de vraag en het draagvlak, niet bij het aanwijzen van een warmtebedrijf. Door bewoners en lokale ondernemers actief te betrekken bij de planvorming, kan een warmtenet beter aansluiten op de behoeften van een wijk en groeit het vertrouwen in de warmtetransitie.

Werk met een gefaseerde aanpak met kleinere, beheersbare warmtekavels, ruimte voor lokaal eigendom en een integrale bronstrategie. Dit draagt bij aan een efficiënter, eerlijker en duurzamer energiesysteem.

<https://energiesamen.nu/nieuws/3574/position-paper-over-kavelstrategie-in-de-warmtetransitie>

energie samen

De energietransitie, dat zijn wij!

Postadres

Postbus 4098
3502 HB Utrecht

Bezoekadres

Australiëlaan 5-13
3526 AA Utrecht

Meer info

www.energiesamen.nu
Gerwin.verschuur@energiesamen.nu